Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA NĪLO JĒSKINENA [*NIILO JÄÄSKINEN*]
SECINĀJUMI
sniegti 2012. gada 26. aprīlī[1]

Lieta C-138/11

Compass-Datenbank GmbH
pret
Republik Österreich

(Oberster Gerichtshof (Austrija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Konkurence — Dominējoša stāvokļa ļaunprātīga izmantošana saskaņā ar LESD 102. pantu — Jēdziens "uzņēmums" — Valsts sektora datu atkārtota izmantošana — Publiska uzņēmumu reģistra datu atkārtotas izmantošanas absolūts aizliegums — Dalībvalsts atteikums licencēt plašu datu pārvietošanu komercizmantošanai — Augšupējā tirgus noteikšana — Būtiskas iespējas — Atteikums piešķirt — Direktīva 68/151/EEK — Direktīva 96/9/EK — Direktīva 2003/98/EK

I – Ievads

1. Šajā lietā *Oberster Gerichtshof* (Austrijas Augstākā tiesa) lūdz ieteikumus par to, vai Austrijas valsts rīkojas kā "uzņēmums" LESD 102. panta izpratnē, aizliedzot gan atkārtoti izmantot tās uzņēmējdarbības publiskajos reģistros pieejamos datus ("uzņēmumu reģistrs"), gan šo datu komercializēšanu, lai izveidotu plašāku uzņēmējdarbības informācijas pakalpojumu. Ja tā rīkojas kā uzņēmums, Tiesa tādā gadījumā tiek lūgta sniegt ieteikumus par to, vai ir piemērojama būtisko iespēju [*essential facilities*] doktrīna. Doktrīna attiecas uz situācijām, kurās kāda resursa kontrole no uzņēmuma puses augšupējā tirgū rada dominējošo stāvokli lejupējā tirgū.

2. Šie jautājumi ir radušies kontekstā, kurā ir būtiskas ES tiesības attiecībā uz datubāzu tiesisko aizsardzību, sabiedrību publisko reģistru turēšanu, ko veic dalībvalsts, un publiskā sektora informācijas atkārtotu izmantošanu. Tas ir tādēļ, pirmkārt, ka Austrija atsaucas uz direktīvu, ar kuru tai ir noteikts pienākums uzturēt reģistru ar informāciju par sabiedrībām, uz citu direktīvu par datubāzu tiesisko aizsardzību un uz trešo direktīvu par publiskās informācijas atkārtotu izmantošanu. Otrkārt, *Compass-Datenbank*, sabiedrība, kas ir cēlusi šo prasību, ir izmantojusi direktīvu par publiskās informācijas atkārtotu izmantošanu, lai pamatotu tās norādītos argumentus par dominējoša stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu un, precīzāk, "būtisko iespēju" doktrīnu.

1 — Oriģinālvaloda – angļu.

II – ES tiesības

Direktīva 68/151/EEK[2]

3. Direktīvas 68/151 3. pantā ir noteikts šādi:

“1. Katrā dalībvalstī izveido katras tur reģistrētās sabiedrības lietu centrālajā reģistrā, komercreģistrā vai uzņēmumu reģistrā.

2. Visus dokumentus un ziņas, kuras ir jānodod atklātībā saskaņā ar 2. pantu, glabā lietā vai ievada reģistrā. [..]

3. Pēc pieprasījuma saņemšanas jānodrošina, ka ir pieejamas visu vai jebkuru 2. pantā minēto dokumentu un ziņu kopijas. Vēlākais no 2007. gada 1. janvāra pieprasījumu reģistram iesniedz pēc pieprasījuma iesniedzēja izvēles – papīra formā vai elektroniski.

Katra dalībvalsts nosaka termiņu ne vēlāk par 2007. gada 1. janvāri, kad pirmajā apakšpunktā minētajām kopijām jābūt pieejamām no reģistra pēc pieprasījuma iesniedzēja izvēles gan papīra formā, gan elektroniski. [..]

Kopijas ieguves cena 2. pantā minētajiem dokumentiem un ziņām vai to daļai, neņemot vērā to, vai to nodrošina papīra formā vai elektroniski, nepārsniedz administratīvās izmaksas.

Izsniegtās kopijas apstiprina ar vārdiem “kopija pareiza”, ja vien pieprasītājs neatbrīvo no šāda apstiprinājuma sniegšanas. Izsniegtās elektroniskās kopijas nav jāapstiprina ar vārdiem “kopija pareiza”, ja vien pieprasītājs nav nepārprotami pieprasījis šāda apstiprinājuma sniegšanu. [..]

4. Šā panta 2. punktā minētos dokumentus un ziņas nodod atklātībā, tos pilnīgi vai daļēji publicējot valsts oficiālā izdevumā, ko dalībvalsts ir izraudzījusi šim nolūkam, vai arī norādot uz dokumentu, kas ir iekļauts lietā vai ievadīts reģistrā. Šim nolūkam izraudzītais valsts oficiālais izdevums var būt elektroniskā formā. [..]

5. Uzņēmējsabiedrība var atsaukties uz dokumentiem un ziņām pret trešajām personām tikai pēc tam, kad šie dokumenti un ziņas nodotas atklātībā saskaņā ar 4. punktu, ja vien uzņēmējsabiedrība nepierāda, ka trešās personas par to ir bijušas informētas.

Tomēr attiecībā uz darījumiem, kas notikuši agrāk nekā sešpadsmit dienas pēc nodošanas atklātībā, šos dokumentus un ziņas nevar izmantot pret trešajām personām, kuras pierāda, ka tām nav bijis iespējams to zināt. [..]”

2 — Padomes 1968. gada 9. marta Pirmā direktīva 68/151/EEK par to, kā vienādošanas nolūkā koordinēt nodrošinājumus, ko dalībvalstis prasa no sabiedrībām Līguma 58. panta otrās daļas nozīmē, lai aizsargātu [Kopienā] sabiedrību dalībnieku un trešo personu intereses (OV 1968, L 65; Īpašais izdevums latviešu valodā: 17. nodaļa, 1. sējums, 3.–7. lpp.), kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 15. jūlija Direktīvu 2003/58/EK, ar ko Padomes Direktīvu 68/151/EEK groza attiecībā uz atklātības prasībām dažāda veida uzņēmējsabiedrībām (OV 2003, L 221, 13. lpp.).

Direktīva 95/46/EK[3]

4. Direktīvas 96/9 preambulas 40. un 41. apsvērumā ir norādīts šādi:

"(40) tā kā šo *sui generis* tiesību mērķis ir ierobežotā tiesību spēkā esamības laikā nodrošināt aizsardzību jebkuram ieguldījumam, kas veikts, iegūstot, pārbaudot vai atspoguļojot datubāzes saturu; tā kā šāds ieguldījums var būt finansiāli līdzekļu izmantojums un/vai laika, pūļu un enerģijas patēriņš;

(41) tā kā *sui generis* tiesību mērķis ir dot datubāzes veidotājam iespēju novērst vai nu visa datubāzes satura, vai tās būtiskas daļas nesankcionētu iegūšanu un/vai atkārtotu izmantošanu; tā kā datubāzes veidotājs ir persona, kas uzņemas iniciatīvu un ieguldījuma risku; tā kā tas nozīmē, ka apakšuzņēmēji nepieder datubāzu veidotāju kategorijai."

5. Direktīvas 96/9 III nodaļas "*Sui generis* tiesības" 7. pantā ar nosaukumu "Aizsardzības objekts" ir paredzēts:

"1. Tādas datubāzes veidotājam, kuras satura iegūšanā, pārbaudē vai noformēšanā ir veikts kvalitātes un/vai kvantitātes aspektā būtisks ieguldījums, dalībvalstis nodrošina tiesības novērst visa datubāzes satura vai kvalitātes un/vai kvantitātes aspektā būtiskas tā daļas iegūšanu.

2. Šajā nodaļā:

a) "iegūšana" nozīmē visa datubāzes satura vai būtiskas tā daļas īslaicīgu vai pastāvīgu pārvietošanu uz citu nesēju jebkādiem paņēmieniem un jebkurā formā;

b) "atkārtota izmantošana" nozīmē jebkādā formā nodrošinātu brīvu piekļuvi visam datubāzes saturam vai tā daļai, izplatot tās eksemplārus, to iznomājot vai nodrošinot tās tiešsaisti vai citas pārraides formas. Pirmā datubāzes eksemplāra pārdošana Kopienā, ko izdara tiesību subjekts vai kāds ar viņa piekrišanu, izbeidz tiesības kontrolēt šo eksemplāru atkārtotu pārdošanu Kopienā;

[..]

3. Pirmajā punktā minētās tiesības var tikt nodotas citiem, deleģētas vai piešķirtas ar licences līgumiem.
[..]

5. Nav atļauts atkārtoti un sistemātiski iegūt un/vai atkārtoti izmantot nebūtiskas datubāzes satura daļas, ja tas saistīts ar darbībām, kas traucē normālai šīs datubāzes izmantošanai vai nepamatoti apdraud šīs datubāzes veidotāja likumīgās intereses."

Direktīva 2003/98/EK[4]

6. Direktīvas 2003/98 preambulas 8. un 9. apsvērumā ir noteikts:

"(8) Nepieciešams vispārējs ietvars nosacījumiem, kas reglamentē valsts sektora dokumentu atkalizmantošanu, lai nodrošinātu godīgus, samērīgus un nediskriminējošus nosacījumus šādas informācijas atkalizmantošanai. Valsts sektora iestādes savāc, izgatavo, reproducē un izplata

3 — Eiropas Parlamenta un Padomes 1996. gada 11. marta Direktīva 96/9/EK par datubāzu tiesisko aizsardzību (OV L 77, 20. lpp.).

4 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 17. novembra Direktīva 2003/98/EK par valsts sektora informācijas atkalizmantošanu (OV L 345, 90. lpp.).

dokumentos, lai veiktu to publiskos uzdevumus. Šādu dokumentu izmantošana citiem nolūkiem ir atkalizmantošana. Dalībvalstu politika var pārsniegt minimālos standartus, ko izveido ar šo direktīvu, tādējādi atļaujot plašāku atkalizmantošanu.

(9) Šī direktīva neparedz pienākumu atļaut atkalizmantot dokumentus. Lēmumu atļaut vai neatļaut atkalizmantošanu pieņem attiecīgās dalībvalstis vai valsts sektora iestādes. [..] Valsts sektora iestādes jāmudina darīt pieejamus atkalizmantošanai to rīcībā esošos dokumentus. Valsts sektora iestādēm ir jāveicina un jāmudina dokumentu, tostarp normatīvā un administratīvā rakstura oficiālo dokumentu atkalizmantošana gadījumos, kad valsts sektora iestādēm ir tiesības atļaut to atkalizmantošanu."

7. Direktīvas 2003/98 preambulas 22. apsvērumā ir noteikts, ka "šī direktīva neskar valsts sektora iestāžu rūpnieciskā īpašuma tiesību pastāvēšanu vai īpašuma tiesības uz tām, un tā arī neierobežo šo tiesību izmantošanu jebkādā veidā, kas sniedzas ārpus šīs direktīvas noteiktām robežām. [..] Tomēr valsts sektora iestādēm jāizmanto to autortiesības tādā veidā, kas nodrošina atkalizmantošanu."

8. Direktīvas 2003/98 1. panta ar nosaukumu "Priekšmets un darbības joma" 1. punktā ir noteikts:

"Šī direktīva izveido minimālo noteikumu kopumu, kas reglamentē dalībvalstu valsts sektora iestāžu rīcībā esošu dokumentu atkalizmantošanu un praktiskus līdzekļus atkalizmantošanas veicināšanai."

9. Direktīvas 2003/98 2. panta 4. punktā "atkalizmantošana" ir definēta kā "valsts sektora iestāžu rīcībā esošo dokumentu izmantošana, ko veic fiziskas vai juridiskas personas komerciāliem vai nekomerciāliem mērķiem, kas nav sākotnēj[ai]s mērķis, kuram dokuments tika izgatavots, pildot publisko uzdevumu. Dokumentu apmaiņa starp valsts sektora iestādēm, kas tiek veikta, vienīgi pildot to publiskos uzdevumus, nav atkalizmantošana."

10. Direktīvas 2003/98 3. pantā ar nosaukumu "Vispārīgi principi" ir paredzēts:

"Ja ir atļauts atkalizmantot valsts sektora iestāžu rīcībā esošos dokumentus, dalībvalstis nodrošina, ka dokumenti ir atkalizmantojami komerciāliem vai nekomerciāliem mērķiem saskaņā ar III un IV nodaļā izklāstītajiem nosacījumiem. Ja iespējams, dokumentus dara pieejamus, izmantojot elektronisko[s] saziņas līdzekļus."

III – Strīds pamata tiesvedībā, atbilstošās valsts tiesības un prejudiciālie jautājumi

A – *Uzņēmumu reģistrs*

11. Saskaņā ar *Firmenbuchgesetz* (turpmāk tekstā – "*FBG*")[5] 1. un 2. pantu uzņēmējiem ir jāizvieto konkrēta informācija uzņēmumu reģistrā, kurš saskaņā ar šiem pašiem noteikumiem ir arī pieejams publiski. Saskaņā ar 3. pantu informācijā ietilpst uzņēmumu nosaukumi, juridiskā forma, juridiskā adrese, norāde uz darbības jomu, filiāles, personu, kuras rīkojas kā pārstāvji, vārdi, dzimšanas datumi un pilnvaru apjoms, kā arī sīkākas ziņas par likvidācijas procesu vai maksātnespējas procesa uzsākšanu.

12. Līdz 1990. gadam Austrijas valsts turētā informācija bija pieejama publiski tiesās, kurās tika glabāti uzņēmumu reģistri. Par likumā noteiktu kancelejas nodevu vēl arvien ir iespējams iepazīties ar uzņēmumu reģistru vietējās un reģionālajās tiesās (*Berzirksgerichte*) vai pie notāriem (*FBG* 33. un 35. pants).

5 — *BGBl.* Nr. 10/1991.

13. Kopš 1991. gada 1. janvāra uzņēmumu reģistrs ir datorizēts, un 1994. gada beigās tika atkārtoti reģistrēti visi uzņēmējdarbības dati. Kopš 1993. gada sabiedrības locekļi varēja veikt meklēšanu, izmantojot interaktīvu videotekstu, un kopš 1999. gada ir bijis iespējams veikt tiešsaistes meklēšanu uzņēmumu reģistrā internetā. Saskaņā ar *FBG* 34. pantu katram ir ļauta ātra piekļuve, lai iepazītos ar uzņēmumu reģistra informāciju ar elektronisko paziņojumu, tādā apjomā, kādā to atļauj tehnoloģija un personāla pieejamība.

14. Publiskā piekļuve uzņēmumu reģistram elektroniskā ceļā mainījās 1999. gadā, kad Austrija sākotnēji piešķīra piecām norēķinu aģentūrām (*Verrechnungsstellen*) uzdevumu nodrošināt piekļuvi uzņēmumu reģistram internetā[6]. Šīs aģentūras uzliek likumisku kancelejas nodevu un prasa atlīdzību par saviem pakalpojumiem. Kancelejas nodevas, kas maksājamas par ātru piekļuvi un piekļuvi vispār, ir noteiktas tiesiskajā regulējumā par uzņēmumu reģistru datu bāzi (*Firmenbuchdatenbankverordnung*; turpmāk tekstā – "*FBDV*"[7]). Kancelejas nodevas iekasē norēķinu aģentūras un nodod valstij. Tās tiek aprēķinātas, atsaucoties uz pieprasītās informācijas raksturu. Atsevišķa atlīdzība par norēķinu aģentūru sniegtajiem pakalpojumiem ir jāapstiprina Tieslietu ministrijai.

15. Uzņēmumu reģistra datubāze ir aizsargāta datubāze. *Sui generis* tiesību īpašniece uz datubāzi ir Austrijas valsts. Saskaņā ar *FBDV* 4. panta 2. punktu atļauja iepazīties ar uzņēmumu reģistru nedod tiesības uz [informācijas] izplatīšanu ("aizliegta atkārtotā izmantošana"). Šādas tiesības ir atstātas Austrijas valstij kā datubāzes izveidotājai saskaņā ar atbilstošajām autortiesību normām, kuras tika pieņemtas, lai transponētu Direktīvu 96/9[8].

B – *Compass-Datenbank datubāze*

16. Vairāk nekā 130 gadus *Compass-Datenbank GmBH* (turpmāk tekstā – "*Compass-Datenbank*") un tās juridiskajiem priekštečiem ir bijušas pieejamas Austrijas valsts turētās informācijas kolekcijas attiecībā uz uzņēmējdarbību un uzņēmumiem. Kopš 1995. gada tie uzsāka darbināt internetā pieejamu tirdzniecības un rūpniecības datubāzi, kurā bija ietverta daļa no šīs informācijas.

17. *Compass-Datenbank* datubāzē ir virkne informācijas, kas ir papildus uzņēmumu reģistrā redzamajai. Tajā ir informācija par daļu turējumiem, telefona un telefaksa numuriem, elektroniskā pasta adresēm, jomām, kurās norādītie uzņēmumi veic uzņēmējdarbību, kopā ar īsu to darbības aprakstu un bankām, kurās tiek turēti konti. Lai sniegtu savu informācijas pakalpojumu, *Compass-Datenbank* nepieciešama ikdienas atjaunināšana uzņēmuma reģistrā reģistrētajiem datiem, ko papildina tās pašas [veiktā] izpēte.

18. Līdz 2001. gada decembrim *Compass-Datenbank* saņēma šos datus no Austrijas Federālā datorcentra bez ierobežojumiem attiecībā uz to atkārtotu izmantošanu. *Compass-Datenbank* varēja saņemt informāciju kā *Zentralblatt für Eintragungen in das Firmenbuch der Republik Österreich* (Austrijas Republikas Uzņēmumu reģistrā veikto ierakstu centrālais žurnāls) izdevēja. *Compass-Datenbank* atkārtoti izmantoja tos pašus datus savai tirdzniecības un rūpniecības datubāzei.

6 — Austrijas pārstāvis paskaidroja tiesas sēdē, ka šis risinājums tika pieņemts tikai tādēļ, ka nebija valsts infrastruktūras rēķinu sagatavošanai un maksājumiem par iepazīšanos ar uzņēmumu reģistru tiešsaistē.

7 — *BGBl.* II, Nr. 240/1999.

8 — Saskaņā ar *Compass-Datenbank* rakstveida iesniegumiem pirms 1998. gada Austrijas valsts nebaudīja autortiesību aizsardzību attiecībā uz publiskiem reģistriem.

C – *Tiesvedība dalībvalstī*

19. 2001. gadā Austrijas valsts uzsāka tiesvedību *Handelsgericht Wien* (Vīnes Komerclietu tiesa), tostarp cenšoties panākt, lai tiktu izdots izpildraksts, liedzot *Compass-Datenbank* izmantot datus no uzņēmumu reģistra, proti, tos uzglabāt, pavairot vai pārsūtīt trešajām personām. Ar 2002. gada 9. aprīļa nolēmumu *Oberster Gerichtshof* daļēji apmierināja identisku pieteikumu par aizsardzības piešķiršanu un uzdeva *Compass-Datenban*k līdz galīgajam nolēmumam atturēties no uzņēmumu reģistra atkārtotas izmantošanas, lai atjauninātu savu tirdzniecības un rūpniecības datubāzi, īpaši atturēties no uzņēmumu reģistra datu saglabāšanas vai citādas pavairošanas, lai tos nodotu trešajām personām, tos padarītu tām pieejamus vai sniegtu par tiem informāciju, ciktāl šos datus *Compass-Datenbank* nav saņēmusi par atbilstošu atlīdzību, kas ir samaksāta Austrijas valstij. Rīkojumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu nav norādīts, vai Austrijas tiesas vēlāk pieņēma galīgo nolēmumu šajā tiesvedībā.

20. Tomēr, neņemot vērā šo, *Compass-Datenbank* pārstāvis tiesas sēdē paskaidroja, ka tie turpināja saņemt uzņēmumu reģistra datus, bet pret atlīdzību, kuru Austrija uzskata par pārāk zemu.

21. Cita veida tiesvedību *Compass-Datenbank* uzsāka 2006. gada 21. decembrī, kurā tā lūdza izdot rīkojumu saskaņā ar Federālo likumu par publisko organizāciju turētas informācijas atkārtotu izmantošanu (*Bundesgesetz über die Weiterverwendung von Informationen öffentlicher Stellen*, turpmāk tekstā – "*IWG*")[9] Austrijas valstij nodot *Compass-Datenbank* rīcībā atsevišķus dokumentus, kuri bija pieejami uzņēmumu reģistrā, ar nosacījumu, ka par to tiek maksāta pienācīga maksa. Konkrētāk, *Compass-Datenbank* lūdza piekļuvi dokumentiem izrakstu no uzņēmumu reģistra veidā, kurā ietverti atjaunoti dati par tajā reģistrētajiem tiesību subjektiem vai tiesību subjektiem, kas iepriekšējā dienā ir izslēgti no reģistra, un arī izrakstus no uzņēmumu reģistra ar vēsturiskiem datiem.

22. Valsts tiesvedības gaitā tika konstatēts, ka *Compass-Datenbank* nevar atvasināt jebkādas tiesības no *IWG*. Tomēr tika noteikts, ka, iespējams, pastāv konkurences tiesībās balstīti argumenti, uz kuriem sabiedrība varētu atsaukties. Pēc dažādām instancēm dažādās Austrijas tiesās lieta nonāca *Oberster Gerichtshof*, kura uzskatīja par nepieciešamu nosūtīt Tiesai šādus trīs prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai LESD 102. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts iestāde veic uzņēmējdarbību tad, ja tā, pamatojoties uz likumā paredzēto pienākumu sniegt ziņas, uzņēmumu sniegtos datus saglabā datubāzē (komercdarbības un sabiedrību reģistrā) un pret atlīdzību nodrošina piekļuvi šiem datiem un/vai atļauj veikt izdrukas, tomēr aizliedz plašākas izmantošanas darbības?

Gadījumā, ja atbilde uz 1. jautājumu ir noliedzoša:

2) vai uzņēmējdarbība pastāv tad, ja valsts iestāde, atsaucoties uz savām – datubāzes veidotājas – *sui generis* tiesībām uz aizsardzību, aizliedz izmantošanas darbības, kas pārsniedz piekļuves nodrošināšanu un izdruku veikšanu?

9 — *BGBl.* I, Nr. 135/2005. Rīkojumā uzdot prejudiciālu jautājumu šis jautājums nav izskaidrots detalizēti, kā arī nav izskaidrots arī manis citētais atbilstošais noteikums. Tomēr pamanīju, ka *IWG* 7. pantā ir noteikts, ka iestāžu prasītajai atlīdzībai par valsts sektora datu atkārtotu izmantošanu nebūtu jāpārsniedz ar to saistītās izmaksas, pieskaitot saprātīgu peļņas maržu.

Gadījumā, ja atbilde uz 1. vai 2. jautājumu ir apstiprinoša:

3) vai LESD 102. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka 1995. gada 6. aprīļa spriedumā apvienotajās lietās C-241/91 P un C-242/91 P *RTE* un *ITP* ("Magill") un 2004. gada 29. aprīļa spriedumā lietā C-418/01 *IMS Health* [10] iedibinātie principi ("*essential facilities* doktrīna") ir jāpiemēro arī tad, ja nepastāv "augšupējais tirgus", jo aizsargātos datus apkopo un datubāzē (komercdarbības un sabiedrību reģistrā) tos reģistrē valsts iestāde?"

23. *Compass-Datenbank*, Austrijas valdība, Īrija, Nīderlandes valdība, Polijas valdība, Portugāles valdība un Eiropas Komisija ir iesniegušas rakstveida apsvērumus. *Compass-Datenbank*, Austrijas valdība, Īrija un Eiropas Komisija piedalījās 2012. gada 2. februāra tiesas sēdē.

IV – Analīze

A – *Ievada apsvērumi*

1) Norēķinu aģentūru loma

24. Lietas dalībnieku apsvērumi parāda, ka primāri ir jāanalizē norēķinu aģentūru loma, it īpaši attiecībā uz to, kā tas ietekmē novērtējumu, vai Austrijas valsts ir iesaistīta ekonomiskās darbībās.

25. Kā paskaidrots iepriekš 14. punktā, 1999. gadā tika izveidota metode piekļūt uzņēmumu reģistram, izmantojot norēķinu aģentūras. Tās, pretī saņemot maksājumu, nodrošina tiešsaistes piekļuvi uzņēmumu reģistram. Austrijas pārstāvis tiesas sēdē izskaidroja, ka šobrīd jebkurš uzņēmums, kurš atbilst prasītajām pakalpojuma un izpildes īpašībām, var tikt uzskatīts par norēķinu aģentūru. Šobrīd šajā uzdevumā ir iesaistītas 10 norēķinu aģentūras, no kurām viena pieder pie tās pašas uzņēmumu grupas, kurā ir *Compass-Datenbank* [11].

26. Norēķinu aģentūras internetā izveido savienojumu starp uzņēmumu reģistru un klientu. Tām ir liegts atkārtoti izmantot uzņēmumu reģistra datus vai grozīt nosūtītās informācijas saturu vai formu. Tām arī ir liegts paplašināt saturu ar reklāmu. Norēķinu aģentūru klientiem līdzīgi ir liegts atkārtoti izmantot datus tādā veidā, kas pārkāptu Austrijas *sui generis* tiesības saistībā ar uzņēmumu reģistru. Tas nozīmē, ka šādas atkārtotas izmantošanas aizliegums, uz ko attiecas *sui generis* tiesības, ir absolūts un Austrija to patur spēkā nediskriminējošā veidā.

27. Ir jāatceras, ka ar valsts tiesā iesniegtajiem prasījumiem *Compass-Datenbank* cenšas panākt no Austrijas tiesības paplašināt uzņēmumu reģistrā ievadītu jaunu datu nodošanu pret saprātīgu atlīdzību un ar tiesībām atkārtoti izmantot to, lai iekļautu datus *Compass-Datenbank* informācijas pakalpojumā un to izplatītu.

28. Šāda prasījuma apmierināšanas mērķis ir atļaut *Compass-Datenbank* sniegt pakalpojumu, kas balstās uz datiem, kuri jau ir pieejami katram norēķinu aģentūrās. Kā tiesas sēdē norādīja *Compass-Datenbank*, tā vēlas nodrošināt vairāk nekā tikai norēķinu aģentūras sniegtās informācijas kopiju. Tā vēlas pievienot šai informācijai vērtību, papildinot to ar citiem datiem. Turklāt tās

10 — Apvienotās lietas C-241/91 P un C-242/91 P (*Recueil*, I-743. lpp.) un lieta C-418/01 (*Recueil*, I-5039. lpp.).

11 — Tiesas sēdē tika teikts, ka šī norēķinu aģentūra ir *Compass-Datenbank* māsassabiedrība.

komercdarbības modelis prasa, lai tai būtu piekļuve svaigām un atjauninātām ziņām par cenu, kas ir zemāka nekā norēķinu aģentūrām maksājamā likumā noteiktā maksa. Tas tiek lūgts tiesvedībā valsts tiesā, kuru ir uzsākusi *Compass-Datenbank*, kas ir ierosinājusi noteiktu maksu, ko tā uzskata par pienācīgu atlīdzību, kas maksājama Austrijas valstij.

29. Nemainīgi skaidra izpratne par norēķinu aģentūru lomu ir būtiska divu iemeslu dēļ. Pirmkārt, nosakot, vai valsts iestāde rīkojas kā "uzņēmums" ES konkurences tiesību nolūkiem, ir jāanalizē attiecīgās valsts iestādes individuālās darbības. Iestāde tiks uzskatīta par "uzņēmumu", ciktāl šīs darbības ir "ekonomiska" rakstura [12]. Tātad tās ir Austrijas valsts darbības, nevis norēķinu aģentūru darbības, kas ir būtiskas apmēram, kādā LESD 102. pants ir piemērojams izskatāmajam strīdam.

30. Nošķirums ir būtisks arī tādēļ, ka, lai noteiktu, vai uzņēmums ļaunprātīgi izmanto dominējošu stāvokli, atsakoties piegādāt preci vai pakalpojumu, ir jāsāk ar tirgus noteikšanu, kurā attiecīgajam uzņēmumam ir dominējošs stāvoklis. Tādējādi šī analīze ir par Austrijas valsti, nevis par norēķinu aģentūrām.

31. Manuprāt, pareiza noteikumu analīze ir šāda. Austrija izsniedz valsts pakalpojuma koncesijas norēķinu aģentūrām. Esmu nonācis pie šī slēdziena, jo norēķinu aģentūrām Tieslietu ministrijas uzraudzībā ir zināma rīcības brīvība noteikt cenu tiešsaistes piekļuvei uzņēmumu reģistram (atlīdzība papildus likumā noteiktajai kancelejas nodevai) un tās saņem šo atlīdzību no trešajām personām, nevis no līgumslēdzējas iestādes, kura tām piešķīra šos līgumus [13]. Komercrisks sakarā ar tiešsaistes piekļuvi uzņēmumu reģistram ir norēķinu aģentūrām, kas arī liek domāt, ka Austrija tikai ir piešķīrusi aģentūrām koncesiju [14].

32. Lai gan ir noteikts, ka dalībvalsts atteikšanās piegādāt pakalpojuma koncesijas ceļā ekskluzīvu licenci ir pakārtota LES un LESD pamatnoteikumiem vispār, tajā skaitā LESD 56. pantam un, konkrētāk, vienlīdzīgas attieksmes principam un nediskriminācijas pilsonības dēļ principam, un no tā izrietošajam pārskatāmības pienākumam [15], tie arī ir visi dalībvalsts pienākumi. Valsts pakalpojumu koncesijas līgumiem nepiemēro nevienu no publiskā iepirkuma direktīvām [16].

33. Vispārīgi norādīšu, ka var rasties jautājums par to, vai norēķinu aģentūru piemērotās kancelejas nodevas un/vai papildu atlīdzība pārsniedz pieļaujamās "administratīvās izmaksas" dokumentu vai ziņu kopiju saņemšanai, uz ko ir norādīts Direktīvas 68/151 3. panta 3. punktā. Tomēr tas, vai Austrijas rīkojas neatbilstoši Direktīvai 68/151, nav būtisks jautājumam, vai Austrija rīkojas kā uzņēmums [17], liedzot plašu piekļuvi un datu atkārtotu izmantošanu, par ko ir šī tiesvedība.

34. Turklāt, lai gan norēķinu aģentūru darbības ir jāaplūko kā noteiktas saimnieciskas darbības, šis jautājums ir arī būtisks tam, vai Austrija ir rīkojusies ļaunprātīgi, atsakoties izsniegt plašas piekļuves licenci *Compass-Datenbank* vai atļaut atkārtoti izmantot uzņēmumu reģistra datus. Tas ir tādēļ, ka norēķinu aģentūras darbojas atsevišķā un ar tirgu, kurā *Compass-Datenbank* vēlas tirgoties, nesaistītā tirgū. Iepriekš minētā ir aktīva tiešsaistes piekļuve uzņēmumu reģistram tirgū. Citiem vārdiem sakot, aģentūras tikai nodrošina elektronisku formu un decentralizētu klientu saskarni Austrijas valsts turētājai informācijai.

12 — Skat. 1991. gada 23. aprīļa spriedumu lietā C-41/90 *Höfner* un *Elster* (*Recueil*, I-1979. lpp., 21. punkts), 2004. gada 16. marta spriedumu apvienotajās lietās C-264/01, C-306/01, C-354/01, C-355/01 *AOK-Bundesverband* u.c. (*Recueil*, I-2493. lpp., 59. punkts), 1994. gada 19. janvāra spriedumu lietā C-364/92 *SAT Fluggesellschaft/Eurocontrol* (*Recueil*, I-43. lpp., 18. punkts).

13 — Skat. 2009. gada 10. septembra spriedumu lietā C-206/08 *Eurawasser* (Krājums, I-8377. lpp., 53.–57. punkts) un 2011. gada 10. marta spriedumu lietā C-274/09 *Privater Rettungsdienst und Kranentransport Stadler* (Krājums, I-1335. lpp., 24. un 25. punkts). Saskaņā ar ES sekundārajiem tiesību aktiem pakalpojuma koncesijas līgums ir tāda paša veida līgums kā pakalpojumu publiskā iepirkuma līgumi, izņemot to, ka atlīdzība par pakalpojuma sniegšanu ir vai nu tikai tiesības izmantot pakalpojumu, vai šīs tiesības kopā ar samaksu.

14 — Spriedums lietā *Eurawasser*, 67. un 68. punkts, un spriedums lietā *Privater Rettungsdienst und Kranentransport Stadler*, 26. punkts.

15 — 2010. gada 3. jūnija spriedums lietā C-203/08 *Sporting Exchange* (Krājums, I-4695. lpp., 39. punkts).

16 — Spriedums lietā *Sporting Exchange*, 39. punkts.

17 — No otras puses, jautājumam par to, vai Austrijas noteiktās kancelejas nodevas, lai iepazītos ar uzņēmumu reģistru, atsaucoties uz tās *sui generis* tiesībām uz datu banku, ir noteiktas tik augstu, ka tās veic pēc būtības ekonomisku darbību, ir nepieciešama rūpīgāka izvērtēšana.

35. *Compass-Datenbank* nav liegts šis tirgus, bet tai ir piekļuve tam uz nediskriminējošiem pamatiem. Kā jau esmu norādījis, viena no tās grupā esošām kompānijām patiesībā ir šajā tirgū aktīva norēķinu aģentūra. *Compass-Datenbank* nelūdz tiesības atkārtoti izmantot informāciju no norēķinu aģentūrām, kurām arī liegts to izmantot atkārtoti, bet gan alternatīvu veidu piekļuvei šiem datiem. *Compass-Datenbank* norāda uz Austrijas ļaunprātīgu rīcību, liedzot rasties vai turpināties tirgum šo datu komercializācijai.

2) Direktīvas būtiskums

36. Nākamais prejudiciālais jautājums, kas ir jāaplūko, ir radies, pamatojoties uz Austrijas valdības un Nīderlandes valdības rakstveida apsvērumiem. Tas attiecas uz to, kā, ja vispār, Direktīvā 68/151 un Direktīvā 2003/98 Austrijai noteiktie pienākumi ietekmē to, kā tiek noteikts, vai tā ir uzsākusi ekonomiskas darbības tādā ziņā, kas ir būtiskas LESD 102. panta piemērošanai.

37. Nav šaubu, ka tiešas kolīzijas gadījumā starp direktīvu un jebkuru LES un LESD primāru noteikumu, tajā skaitā LESD 102. pantu, pēdējais minētais ņem pārsvaru. Tomēr Eiropas Savienībā kā jebkurā valsts iekārtā, kas balstīta uz konstitucionālisma un likuma varas principiem, likumdevējam ir uzdevums ņemt vērā un izvērtēt abstraktākas normas un konstitūcijā vai Eiropas Savienības gadījumā – Līgumos iemiesotas vispārējas normas un principus [18].

38. Atbilstoši Nīderlandes valdības izmantotajai pieejai tās rakstveida apsvērumos direktīvu esamība un saturs ir tikpat būtisks kā valsts tiesību noteikumi, nosakot, vai dalībvalsts ir iesaistīta saimnieciskās darbībās, uz kurām attiecas LESD 102. pants, atšķirībā no valsts varas īstenošanas. Pārbaudē, lai noteiktu, vai valsts iestāde ir iesaistīta saimnieciskās darbībās, ir jāaplūko to raksturs, mērķis un *normas, ko tām piemēro* [19]. Tas ietver jebkuras atbilstošas direktīvas, kā tika parādīts lietā *Selex Sistemi Integrati* /Komisija [20], kurā direktīva bija būtiska *Eurocontrol* darbību novērtējumam attiecībā uz to, vai tās pēc rakstura ir saimnieciskas vai valstiskas darbības.

39. Tādēļ tā vietā, lai noliktu direktīvas vienā pusē, pamatojoties uz normu hierarhiju, manuprāt, tās ir būtiska novērtējuma, ko Tiesa ir lūgta veikt, sastāvdaļa. Abās – gan Direktīvā 68/151, gan Direktīvā 2003/98 – vienlaicīgi ar Direktīvu 96/9 ir noteikumi, kas ir būtiski, lai noteiktu, vai Austrija, aizliedzot uzņēmumu reģistra datu atkārtotu izmantošanu un liedzot plašas piekļuves licenci, veic saimnieciskas darbības vai īsteno valsts varas pilnvaras.

B – *Pirmais un otrais prejudiciālais jautājums*

1) Uzdoto jautājumu apjoms

40. Tiesa ir lūgta noteikt, pirmkārt, vai lietas apstākļos Austrija ir "uzņēmums" LESD 102. panta mērķiem un, otrkārt, vai strīda atrisināšanai ir nozīmīga "būtisku iespēju" doktrīna, ja ir redzams, ka nav augšupējā tirgus.

18 — Šī iemesla dēļ ES tiesību akti var tikt atcelti tikai tad, ja Tiesa ir apstiprinājusi nesaderīguma ar Līgumiem esamību tiesvedībā, kurā tiek izskatīta sekundāra pasākuma spēkā esamība. Skat. 1987. gada 22. oktobra spriedumu lietā 314/85 *Foto-Frost* (*Recueil*, 4199. lpp.).

19 — Skat. spriedumu lietā *SAT Fluggesellschaft/Eurocontrol*, 30. punkts. Izcēlums mans.

20 — 2006. gada 12. decembra spriedums lietā T-155/04 (Krājums, II-4797. lpp.), apelācija iesniegta lietā C-113/07 P *Selex Sistemi Integrati* /Komisija (Krājums, I-2207. lpp.).

41. Tam tā esot, manuprāt, Tiesas uzdevums ir sniegt valsts tiesai norādījumus par to, vai Austrija īsteno valsts varas pilnvaras vai prerogatīvas, izslēdzot saimnieciskas darbības [21], vai, tieši pretēji, vismaz viena no aplūkotajām darbībām ir saimnieciska darbība, kas ir nodalāma no Austrijas valsts varas darbībām [22]. Ja ir pēdējais minētais gadījums, Tiesai tiek lūgts sniegt norādījumus par tiesību parametriem dominējoša stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas gadījumā, atsakoties piešķirt [licenci] [23], un, konkrētāk, par apstākļiem, kādos atteikumam licencēt saturu, ko aizsargā *sui generis* tiesības uz datubāzi, ir piemērojams LESD 102. pants.

42. Izskatīšu šos pirmos divus punktus, aplūkojot pirmo un otro prejudiciālo jautājumu kopā. Runāšu par pēdējo punktu par licences atteikumu, aplūkojot trešo prejudiciālo jautājumu atsevišķi.

43. Kā ir norādījusi Polijas valdība, šie jautājumi liek Tiesai izskatīt trīs īpašas darbības atbilstoši tās judikatūrai par apstākļiem, kuros valsts iestāde rīkojas kā uzņēmums, tādējādi to saista ES normas, kas aizliedz dominējoša stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu saskaņā ar LESD 102. pantu. Minētās darbības ir šādas:

i) informācijas, ko uzņēmēji ir snieguši, pamatojoties uz likumā noteiktu ziņošanas pienākumu, uzglabāšana datubāzē (uzņēmumu reģistrā);

ii) ļaušana pret samaksu pārbaudīt [datus] un veikt izdrukas no uzņēmumu reģistra un

iii) liegšana uzņēmumu reģistrā esošo informāciju izmantot atkārtoti.

44. Pirms šo jautājumu aplūkošanas ir jānorāda, ka atbilstošais Austrijas tiesiskais regulējums atspoguļo ierobežojošo politiku attiecībā uz iespējām trešajām personām sniegt uzņēmējdarbības informācijas pakalpojumus, apstrādājot uzņēmumu reģistra datus. Citas dalībvalstis, tādas kā Īrija, ir pieņēmušas liberālāku pieeju un ļauj, piemēram, izsniegt licences plašai piekļuvei šādiem datiem un atkārtoti izmantot šos datus komercnolūkos. Lai kādi būtu šo dažādo pieeju ieguvumi, ES tiesības ierobežo dalībvalsts veikto politikas izvēli tikai apstākļos, kad tā rīkojas kā uzņēmums.

2) Informācijas glabāšana uzņēmumu reģistrā

45. Konkurences tiesībās uzņēmuma jēdziens ietver katru vienību, kas ir iesaistīta saimnieciskā darbībā, neatkarīgi no šīs vienības tiesiskā statusa un finansējuma veida [24]. Tas attiecas uz dalībvalstīm. Nav būtiski, ka dalībvalsts rīkojas ar veidojuma palīdzību, kas pieder valsts administrācijai, vai ar veidojumu, kuram tā ir piešķīrusi īpašas vai izņēmuma tiesības [25]. Drīzāk ir jāaplūko attiecīgā valsts uzņēmuma vai veidojuma veikto darbību raksturs [26].

21 — Skat. spriedumu lietā *SAT Fluggesellschaft/Eurocontrol*, 27. punkts; 1997. gada 18. marta spriedumu lietā C-343/95 *Calì & Figli/Servizi Ecologici Porto di Genova* (*Recueil*, I-1547. lpp., 22. un 23. punkts) un spriedumu lietā C-113/07 P *Selex Sistemi Integrati*/Komisija, 70. punkts.

22 — Skat. spriedumu lietā *SAT Fluggesellschaft/Eurocontrol*, 28. punkts; 2000. gada 12. decembra spriedumu lietā T-128/98 *Aéroports de Paris* (*Recueil* II-3929. lpp., 108. punkts), nodalāmības principu Tiesa apstiprināja 2002. gada 24. oktobra spriedumā lietā C-82/01 P *Aéroports de Paris* (*Recueil*, I-9297. lpp., 81. punkts).

23 — Skat. 1988. gada 5. oktobra spriedumu lietā 53/87 *CICRA* un *Maxicar* (*Recueil*, 6039. lpp.). 1988. gada 5. oktobra spriedumu lietā 238/87 *Volvo* (*Recueil*, 6211. lpp.), spriedumu lietā *Magill*; 1998. gada 26. novembra spriedumu lietā C-7/97 *Bronner* (*Recueil*, I-7791. lpp.), spriedumu lietā *IMS Health*; 2004. gada 26. jūlija spriedumu lietā T-201/04 *Microsoft*/Komisija (Krājums, II-3601. lpp.).

24 — Skat. spriedumu lietā *SAT Fluggesellschaft/Eurocontrol*, 18. punkts.

25 — Skat. spriedumu lietā *Calì & Figli/Servizi Ecologici Porto di Genova*, 17. punkts.

26 — Skat. spriedumu lietā *Calì & Figli/Servizi Ecologici Porto di Genova*, 18. punkts.

46. Valsts veidojumi netiks kvalificēti kā uzņēmumi tikai tad, ja tie īsteno valsts varas pilnvaras vai prerogatīvas, izslēdzot saimniecisko darbību [27]. Katra attiecīgā valsts sektora veidojuma veiktā darbība ir jāaplūko atsevišķi. Ja šīs darbības ir sadalāmas, valsts sektora veidojums būs uzņēmums, ciktāl tas ir iesaistīts saimnieciskā darbībā [28]. Saimnieciskā darbība saskaņā ar judikatūru ir preču un pakalpojumu piedāvāšana tirgū [29].

47. Nav šaubu, ka informācijas, ko uzņēmēji ir snieguši, pamatojoties uz likumā noteiktu ziņošanas pienākumu, glabāšana datubāzē, šajā gadījumā uzņēmumu reģistrā, pēc sava rakstura, mērķa un normām, kuras tai ir piemērojamas, ir saistīta ar valsts varas pilnvaru īstenošanu [30].

48. Datu glabāšana uzņēmumu reģistrā, pamatojoties uz tiesisku pienākumu to darīt, ir darbība, kas veikta vispārējās tiesiskās noteiktības interesēs. *FBG* 2. pantā norādītajiem tiesību subjektiem ir pienākums sniegt *FBG* 3. pantā norādīto informāciju, lai izpildītu reģistrācijas prasības saskaņā ar 4., 5., 6. un 7. pantu. Tiem ir arī nekavējoties jāpaziņo par izmaiņām jau reģistrētā informācijā (skat. *FBG* 10. pantu). Austrijas valsts var piemērot administratīvas sankcijas, lai nodrošinātu, ka paziņojamā informācija laikus tiek paziņota pilnībā (*FBG* 24. pants). Tas ir būtiski, jo tiesību piešķiršana un piespiešanas pilnvaras, kas atšķiras no parastajām tiesību normām, ir iedibināts valsts varas pilnvaru īstenošanas indikators [31].

49. Turklāt šī darbība ir tieši saistīta ar Austrijas pienākumu saskaņā ar Direktīvu 68/151, un it īpaši tās 3. pantu. Tas liek dalībvalstīm turēt centrālu reģistru, komercreģistru vai sabiedrību reģistru. 3. pantā turklāt ir prasīts, lai dalībvalstis nodrošina tajā esošās informācijas izpaušanu un saprātīgu piekļuvi tai.

50. Ir jānorāda, ka, lai gan privātpersonām ir fiziskā kapacitāte izveidot, savākt un tirgot uzņēmējdarbības informācijas datus, tās nevar tai piešķirt juridisku statusu, kas raksturīgs oficiālajā uzņēmumu reģistrā iekļautajiem datiem; proti, tās izmantošanu pret trešajām personām [32]. Šo juridisko iedarbību var radīt tikai ar īpašām tiesību normām. Tādu publisko reģistru kā uzņēmumu reģistra skaidri izteikts mērķis ir radīt informācijas avotu, uz ko var paļauties tiesiskajās attiecībās, un tādējādi sniegt tirdzniecībai tirgū nepieciešamo tiesisko noteiktību.

3) Ļaušana pārbaudīt [datus] uzņēmumu reģistrā

51. Arī šī darbība neapšaubāmi ir valsts funkcija. Ir acīmredzams, ka tādi publiski reģistri kā uzņēmumu reģistrs nevar izpildīt savu vitālo mērķi, proti, radīt tiesisko noteiktību ar tiesiski drošas informācijas pārskatāmu pieejamību, ja vien piekļuve tai nav dota ikvienam.

52. Kā ir norādījusi Nīderlandes valdība, tas, ka tiek prasīta maksa, neizraisa secinājumu, ka tā ir saimnieciska darbība. Ir ierasts, ka darbībām, kas ir skaidri izteiktas nesaimnieciskas darbības pēc savas būtības, ir noteikta pakalpojuma cena. Spilgts piemērs šim ir maksa, ko iekasē tiesas vai tiesu izpildītāji. Tas, ka valstiska darbība var būt saimnieciski peļņu nesoša valsts veidojumam, nepadara to par saimniecisku savā būtībā.

27 — Skat. spriedumu lietā *SAT Fluggesellschaft/Eurocontrol*, 27.–30. punkts; spriedumu lietā *Calì & Figli/Servizi Ecologici Porto di Genova*, 22. punkts; un spriedumu lietā C-113/07 P *Selex Sistemi Integrati*/Komisija, 70. punkts.

28 — Skat. spriedumu lietā *SAT Fluggesellschaft/Eurocontrol*, 28. punkts.

29 — Skat. spriedumu lietā T-128/98 *Aéroports de Paris*, 107. punkts; spriedumu lietā C-82/01 P *Aéroports de Paris*, 79. punkts; 2006. gada 11. jūlija spriedumu lietā C-205/03 P *FENIN*/Komisija (Krājums, I-6295. lpp., 25. punkts), 2011. gada 3. marta spriedumu lietā C-437/09 *AG2R Prévoyance* (Krājums, I-973. lpp., 42. punkts). Pat ja darbība tiek veikta kā bezpeļņas darbība, tik un tā būs svarīga dalība tirgū. Skat. ģenerāladvokāta Maduru [*Maduro*] secinājumus lietā *FENIN*/Komisija, 14. punkts; spriedumu lietā C-113/07 P *Selex Sistemi Integrati* /Komisija, 115. punkts.

30 — Skat. spriedumu lietā *Calì & Figli/Servizi Ecologici Porto di Genova*, 23. punkts; spriedumu lietā *SAT Fluggesellschaft/Eurocontrol*, 30. punkts.

31 — Skat. spriedumu lietā *SAT Fluggesellschaft/Eurocontrol*, 24. punkts.

32 — Skat. Direktīvas 68/151 3. panta 5. punktu.

53. Direktīvas 68/151 3. panta 3. punkta trešajā daļā ir noteikts, ka cena par sabiedrību reģistra kopijas saņemšanu nevar pārsniegt "administratīvās izmaksas". Saskaņā gan ar Komisijas rakstveida apsvērumiem, gan tās mutvārdu norādēm tiesas sēdē Austrijas valsts, atsaucoties uz savām *sui generis* tiesībām attiecībā uz uzņēmumu reģistra datiem, aizsargā savas saimnieciskās intereses.

54. Šobrīd nav pierādījumu, ka tikai kancelejas nodeva vai kancelejas nodeva kopā ar norēķinu aģentūru prasīto atlīdzību pārsniegtu dokumentu kopijas izsniegšanas vai uzņēmumu reģistrā esošo datu sniegšanas administratīvās izmaksas Direktīvas 68/151 3. panta 3. punkta izpratnē. Ja tā būtu, Austrijas piemērotā cenu sistēma varētu tikt apstrīdēta valsts tiesās vai vispārējā līmenī tiesvedībā par pienākumu neizpildi saskaņā ar LESD 258. pantu.

55. Pat ja uzskatītu iepazīšanos ar uzņēmumu reģistra datiem un/vai izdruku veikšanu no tā par saimniecisku darbību, tā nebūtu atdalāma no datu savākšanas funkcijas. Saimnieciskā darbība un valsts varas īstenošana ir nošķiramas, ja saimnieciskā darbība nav cieši saistīta ar valstisko darbību, un saistība starp tām ir tikai netieša [33]. Kā ir norādījis ģenerāladvokāts Maduru, visi gadījumi, kas ir saistīti ar oficiālās varas īstenošanu tirgus regulēšanas nolūkos, nevis lai tajā piedalītos, neietilpst konkurences tiesību jomā [34]. Kā tostarp ir norādīts Direktīvas 68/151 3. panta tekstā, uzņēmumu reģistra uzturēšana ir nesaraujami saistīta ar sapratīgas piekļuves nodrošināšanu.

56. Turklāt pretēji argumentiem, kas parādās Komisijas rakstveida apsvērumos, fakts, ka norēķinu aģentūrām, kuras nodrošina publisku tiešsaistes piekļuvi attiecīgajiem datiem, nav piespiešanas pilnvaru, vienlaicīgi ar zināma veida ierobežotas konkurences esamību to starpā [35], nemazina datu piekļuves un to savākšanas neatdalāmību. Turklāt norēķinu aģentūras valsts līmenī kontrolē Tieslietu ministrija attiecībā uz maksu, ko tās var piemērot lietotājiem [36].

4) Aizliegums atkārtoti izmantot informāciju

57. *Compass-Datenbank* lieta ir nebijusi tādā ziņā, ka tā ir pamatota uz Austrijas pienākumu rīkoties, lai izpildītu savus pienākumus saskaņā ar LESD 102. pantu, nevis uz atturēšanos no rīcības. Šeit ir lietderīgi atgādināt ierobežojumus dalībvalstu pienākumiem uzvesties proaktīvi, lai izpildītu savus pienākumus saskaņā ar ES konkurences tiesībām. Lai gan ir vispārējs pienākums neko nedarīt, lai neapdraudētu Līguma, tajā skaitā konkurences politikas [37], mērķus, dalībvalstu aktīvie pienākumi paliek ierobežoti.

58. Šie principi nesen tika atkārtoti spriedumā lietā *AG2R Prévoyance* [38], kurā Tiesa atgādināja, ka LESD 101. pants, aplūkojot to kopsakarā ar LES 4. panta 3. punktu, uzliek dalībvalstīm pienākumu neveikt vai neatstāt spēkā tādus pasākumus, pat ja tiem ir normatīvs vai administratīvs raksturs, kuru rezultātā uzņēmumiem piemērojamie konkurences noteikumi zaudētu savu lietderīgo iedarbību [39]. Turklāt atbilstoši LESD 106. panta 1. punktam attiecībā

33 — Skat. spriedumu lietā C-113/07 P *Selex Sistemi Integrati*/Komisija, 76. un 77. punkts.

34 — Skat. ģenerāladvokāta Maduru secinājumus lietā *FENIN*/Komisija, 15. punkts.

35 — Skat. spriedumu lietā *AOK-Bundesverband* u.c., 56. punkts.

36 — Skat. spriedumu lietā *Calì & Figli/Servizi Ecologici Porto di Genova*, 24. punkts. To, ka piekļuve valstiskai darbībai var būt atkarīga no "vārtsargu" izmantošanas, kuru darbība pēc rakstura ir saimnieciska, pierāda tostarp noteikumi, kas prasa, kas tiesvedības dalībniekus pārstāv advokāti. Skat., piemēram, Eiropas Savienības Tiesas statūtu 19. panta 3. punktu.

37 — 1991. gada 6. marta spriedums lietā C-260/89 P *ERT* (*Recueil*, I-2925. lpp.).

38 — 24. un 25. punkts.

39 — Skat. tostarp spriedumu lietā *AGR2 Prévoyance*, 24. punkts; 1999. gada 21. septembra spriedumu apvienotajās lietās no C-115/97 līdz C-117/97 *Brentjens'* (*Recueil*, I-6025. lpp., 65. punkts), 1999. gada 21. septembra spriedumu lietā C-219/97 *Drijvende Bokken* (*Recueil*, I-6121. lpp., 55. punkts).

uz publiskiem uzņēmumiem un uzņēmumiem, kam dalībvalstis piešķīrušas īpašas vai ekskluzīvas tiesības, dalībvalstis nevar nedz ieviest, nedz paturēt spēkā tādus pasākumus, kas ir pretrunā Līgumu noteikumiem, it īpaši noteikumiem, kas ietverti LESD 18. pantā un 101.–109. pantā, ar nosacījumu, ka tiek ievērots LESD 106. panta 2. punkts [40].

59. Neviens no šiem principiem nepalīdz *Compass-Datenbank* lietā. Atbilstošie Austrijas tiesību noteikumi nepadara ES konkurences tiesību normas par neiedarbīgām. Tiesas judikatūrā nav nekā tāda, kas ietu tik tālu, ka liktu dalībvalstij izsniegt datus tirgus dalībniekiem vai citādi atvieglotu jaunu tirgu izveidi, jo nav iekšējā tirgus pasākumu, kas būtu paredzēti, lai atvērtu konkurencei jomas, kuras tradicionāli ir bijušas valsts monopols [41].

60. Ne arī šīs lietas fakti atbilst tam, ka uzņēmumam ir piešķirtas īpašas vai izņēmuma tiesības. Tieši pretēji uzņēmumu reģistrā turēto datu atkārtotas izmantošanas vai komercializēšanas aizliegums ārpus norēķinu aģentūru darbībām, nodrošinot iespēju tiešsaistē piekļūt datubāzei, attiecas uz ikkatru, nevis tikai uz *Compass-Datenbank*. Patiešām, saskaņā ar ES tiesībām to pašreizējā redakcijā "datubāzes veidotājs var sev rezervēt ekskluzīvu pieeju savai datubāzei vai to rezervēt konkrētām personām [..] vai pakļaut šo pieeju īpašiem nosacījumiem, piemēram, finansiāla rakstura prasībām" [42]. Kā esmu jau norādījis, Direktīvā 2003/98 "nav pienākuma" dalībvalstij "ļaut atkārtoti izmantot dokumentus" [43].

61. Austrijas, Nīderlandes un Portugāles valdības arī atsaucas uz Direktīvas 96/9 par datubāzu tiesisko aizsardzību 7. pantu un *sui generis* tiesībām aizsargāt šo datubāzi [44]. Tomēr, manuprāt, tas ir lielā mērā nebūtiski, nosakot, vai datu atkārtotas izmantošanas aizliegums ir valsts vara vai saimnieciska darbība saskaņā ar LESD 102. pantu. Šķiet skaidrs, ka valsts veidojumi var atsaukties uz savām privāttiesību tiesībām, lai aizsargātu savus valsts varas uzdevumus, tādus kā zemes īpašnieka aizliegums šķērsot militāru objektu. Tomēr *sui generis* tiesības ir būtiskas trešā prejudiciālā jautājuma kontekstā, nosakot, vai un kad intelektuāla īpašuma tiesību īpašnieks var tikt piespiests izsniegt licenci.

62. Secinājumā ierosinu, ka Tiesa uz pirmo un otro prejudiciālo jautājumu sniedz noraidošu atbildi.

C – *Trešais prejudiciālais jautājums*

63. Ņemot vērā, ka uz pirmajiem diviem prejudiciālajiem jautājumiem esmu atbildējis noraidoši, uz trešo prejudiciālo jautājumu nav jāatbild. Tomēr izdarīšu šādas piezīmes, kas varētu palīdzēt Tiesai, ja tā izlemtu, ka Austrija ir iesaistījusies saimnieciskā darbībā, apkopojot uzņēmumu reģistrā esošos datus vai tos darot publiski pieejamus, vai abējādi.

40 — Skat. spriedumu lietā *AGR2 Prévoyance*, 25. punkts.

41 — Kā, piemēram, notika telekomunikāciju nozarē.

42 — Skat. 2008. gada 9. oktobra spriedumu lietā C-304/07 *Directmedia Publishing* (Krājums, I-7565. lpp., 52. punkts), skat. arī 2004. gada 9. novembra spriedumu lietā C-203/02 *British Horseracing Board* u.c. (Krājums, I-10415. lpp, 55. punkts). No Direktīvas 96/9 preambulas 47. apsvēruma un 13. panta ir skaidrs, ka *sui generis* tiesības neskar ES normas, tajā skaitā par dominējoša stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu (skat. spriedumu lietā *Directmedia Publishing* 56. punkts). Tomēr, kā esmu secinājis, Austrija nav iesaistījusies saimnieciskā darbībā, kas pamatotu tās uzskatīšanu par "uzņēmumu" saskaņā ar ES konkurences tiesībām, tāpēc nerodas jautājums par ES konkurences tiesību normu neievērošanu.

43 — Skat. Direktīvas 2003/98 preambulas 9. apsvērumu. Skat. arī Direktīvas 2003/98 3. pantu, kurā skaidri ir noteikts, ka direktīvas piemērošanas joma ir ierobežota ar apstākļiem, kuros attiecīgā dalībvalsts pēc savas brīvas gribas ir "atļ[āvusi] atkalizmantot valsts sektora iestāžu rīcībā esošos dokumentus". Tas norāda, ka aizliegums atkārtoti izmantot datus ir valdības politikas leģitīma īstenošana un tādējādi valsts funkcija, nevis saimnieciska darbība.

44 — Par aizlieguma atkārtoti izmantot [datus] bez atļaujas saskaņā ar Direktīvas 96/9 7. pantu skat. spriedumu lietā *British Horseracing Board* u.c., 61. punkts. Attiecībā uz norādījumiem aizsargātas datubāzes definīcijai skat. spriedumu lietā *British Horseracing Board* u.c. un 2004. gada 9. novembra spriedumu lietā C-46/02 *Fixtures Marketing* (Krājums, I-10365. lpp.).

64. Ar šo jautājumu Tiesai tiek lūgtas norādījumi par principiem, kas iedibināti spriedumā *Magill* un spriedumā *IMS Health* ("būtisku iespēju doktrīna"), un izvērtēt, vai tie ir jāpiemēro, ja nav "augšupējā tirgus", jo aizsargātos datus apkopo un datubāzē (uzņēmumu reģistrā) reģistrē, veicot valsts varas darbības. Šis jautājums ir būtisks tikai tad, ja tiek uzskatīts, ka Austrija pamata tiesvedības apstākļos ir rīkojusies kā uzņēmums.

65. Ir jāsāk ar augšupējā tirgus noteikšanu [45]. Tādēļ, ka dominējoša stāvokļa neesamība šajā tirgū nozīmē, ka nevar būt [dominējoša stāvokļa] ļaunprātīga izmantošana lejupējā tirgū, kurš dažreiz tiek saukts par blakustirgu vai atvasināto tirgu. Aplūkojamā lietā ir paralēls tirgus tiešsaistes piekļuvei uzņēmumu reģistra neapstrādātajiem datiem norēķinu aģentūrās, bet nav augšupējā tirgus plašai piekļuvei uzņēmumu reģistra datiem, kas ir likumīgi pieejami atkārtotai izmantošanai un no kuriem *Compass-Datenbank* varētu ņemt [datus], lai izgatavotu papildinātu preci. Drīzāk augšupējas ir divas funkcijas; viena, kas ietver datu apkopšanu un reģistrāciju, un otra – kura nodrošina piekļuvi tiem. Abas šī strīda atrisināšanai būtiskās lietas, proti, *Magill* un *IMS Health*, bija ļoti atšķirīgas.

66. Lietā *Magill* uzņēmumi, kuri bija ļaunprātīgi izmantojuši savu dominējošo stāvokli, atsakoties izsniegt licenci attiecībā uz saviem programmu grafikiem, tādējādi liedzot rasties visaptverošu TV ceļvežu tirgum, nešaubīgi dominēja augšupējā informācijas tirgū attiecībā uz TV programmām ar *de facto* monopolu attiecībā uz informāciju, kas tika izmantota televīzijas programmu sarakstiem [46]. Šī augšupējā dominance nodrošināja viņiem iedarbību uz potenciālo lejupējo tirgu, kurā bija potenciālā konkurence. Lietā *Magill*, *RTE* un *ITP* vēlējās rezervēt programmu sarakstu komerciālo izmantošanu saviem licenču īpašniekiem, kas darbojas augšupējā tirgū, izslēdzot visaptverošu TV ceļvežu lejupējā tirgus rašanos.

67. Līdzīgi lietā *IMS Health* tika uzskatīts, ka uzņēmums, no kura tika prasīta obligātā licence, bija iesaistīts gan saimnieciskā darbībā, gan bija dominējošā stāvoklī attiecīgajā tirgū, proti, reģionālo farmācijas produktu pārdošanas datu prezentēšanā farmācijas uzņēmumiem. Autortiesību aizsargātā "ķieģeļu struktūra", ar kuras palīdzību uzņēmums prezentēja pārdošanas datus, bija kļuvusi par industrijas standartu, un uzņēmums bija nonācis dominējošā stāvoklī. Tiesa uzskatīja, ka dominējošā uzņēmuma atteikšanās licencēt ķieģeļu struktūru konkurentam radītu ļaunprātīgu uzvedību tikai ārkārtas apstākļos [47]. Visos izņēmuma licences izmantošanas gadījumos ir jābūt izpildītiem trim kumulatīviem nosacījumiem: i) atteikums liedz rasties jaunai precei, pēc kuras ir potenciāls patērētāju pieprasījums, ii) šis atteikums nav pamatots, un iii) atteikums ir tāds, kas izslēdz jebkādu konkurenci pakārtotā tirgū [48].

68. Atgriežoties pie izskatāmās lietas, rīkojumā par prejudiciālo jautājumu uzdošanu trūkst informācijas par attiecīgo lejupējo tirgu. Ir zināms, ka *Compass-Datenbank* vēlas komercializēt un papildināt Austrijas valsts turētajā uzņēmumu reģistrā esošos neapstrādātos datus papildināta uzņēmējdarbības informācijas pakalpojuma formā. Tomēr neko nezinām par *Compass-Datenbank* stāvokli šāda attīstīta pakalpojuma tirgū tādos galvenajos aspektos kā tirgus daļa un kā tas salīdzināms ar citu tirgus dalībnieku daļu, ja tādi ir. Kā Tiesa norādīja, "attiecīgā produktu un ģeogrāfiskā tirgus noteikšana, kā arī šajā tirgū darbojošos dažādo uzņēmumu tirgus daļu aprēķināšana ir situācijas novērtējuma sākumpunkts saistībā ar konkurences tiesībām" [49]. Ja Tiesa nespēj veikt šo novērtējumu, tā atzīst lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par nepieņemamu [50].

45 — Skat. spriedumu lietā *IMS Health*, 45. punkts: "[..] izšķiroši ir tas, lai var tikt noteiktas divas dažādas ražošanas stadijas un ka tās ir savstarpēji tik saistītas, ka augšupējais tirgus ir nepieciešams lejupējās preces piegādei."

46 — Skat. spriedumu *Magill*, 47. punkts.

47 — Skat. spriedumu lietā *IMS Health*, 35. punkts.

48 — Skat. spriedumu lietā *IMS Health*, 38. punkts. Nesenāk skat. spriedumu lietā *Microsoft*/Komisija, 331.–335. punkts, kurā Pirmās instances tiesa (tagad – Vispārējā tiesa) sniedz saturīgu kopsavilkumu tiesībām par atteikumu izsniegt licenci un dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu.

49 — 2005. gada 17. februāra spriedums lietā C-134/03 *Viacom Outdoor* (Krājums, I-1167. lpp., 27. punkts).

50 — Skat. spriedumu lietā *Viacom Outdoor*, 29. punkts.

69. Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu nav informācijas par to, vai *Compass-Datenbank* ir nozīmīgi konkurenti, kuri piedāvā uzņēmējdarbības informācijas pakalpojumus, kas konkurē ar *Compass-Datenbank* datubāzi. Ja tādu nav, tad, šķiet, ka *Compass-Datenbank* ir dominējošs stāvoklis, kas acīmredzami attīstījies no tās vēsturiskā *Zentralblatt* izdevējas statusa. *Compass-Datenbank* ir arī varējusi saņemt tai nepieciešamos datus pēc *Oberster Gerichtshof* 2002. gada rīkojuma, kura tiesiskais pamats rīkojumā par prejudiciālo jautājumu uzdošanu nav izskaidrots, par cenu, kuru Austrija uzskata par pārāk zemu. Tomēr šajā tiesvedībā *Compass-Datenbank* būtībā cenšas panākt priviliģētu piekļuvi uzņēmumu reģistra datiem ekonomiskos un tiesisko apstākļos, kas ir labvēlīgāki nekā tie, kurus piemēro citiem. Šo iemeslu dēļ pastāv zināma faktu nenoteiktība lietā attiecībā uz to, vai apgalvotā ļaunprātīgā izmantošana attiecas uz cenas noteikšanu, atteikumu sniegt pakalpojumu vai piekļuvi būtiskai iespējai.

70. Turklāt problēma rodas, nosakot, kas darbojas kā atbilstīgā būtiskā iespēja, kuru tur Austrijas valsts. Divi acīmredzamie kandidāti ir *sui generis* tiesības uz uzņēmumu reģistra datubāzi vai piekļuve vēl neizpaustiem uzņēmumu reģistra datiem. Katrā ziņā liegtā iespēja nevar būt piekļuve neapstrādātajiem datiem, jo tā tiek nodrošināta ikvienam saskaņā ar nediskriminējošiem nosacījumiem norēķinu aģentūrās [51].

71. Esmu jau secinājis, ka nediskriminējošs atkārtotas izmantošanas aizliegums ir valdības politikas īstenošana, kas ir atļauta ar Direktīvas 2003/98 preambulas 9. apsvērumu un 3. pantu. Tomēr nevar tikt noliegts, ka Austrijas atteikums piegādāt jaunus un atjaunotus datus un aizliegums [tos] atkārtoti izmantot faktiski liedz sniegt pakalpojumu, attiecībā uz kuru, šķiet, ir pierādāms patērētāju pieprasījums. Tomēr, kā ģenerāladvokāts Džeikobss [*Jacobs*] norādīja lietā *Bronner*, rīkojums, ar ko pieprasa izsniegt intelektuālā īpašuma tiesības, "vai to saprot kā būtisku iespēju doktrīnas piemērošanu vai, ierastāk, kā atbildi uz atteikumu piegādāt preces vai pakalpojumus, var tikt attaisnots konkurences politikas ziņā tikai gadījumos, kad dominējošais uzņēmums tiešām cieši tur saistīto tirgu" [52].

72. Ir apšaubāms, vai atteikums noslēgt darījumu un aizliegums atkārtoti izmantot datus šajā lietā izslēdz jebkādu konkurenci pakārtotajā tirgū. Teorētiski, ja atkārtotas izmantošanas aizliegums tiešām tiktu īstenots, kas, šķiet, līdz šim nav noticis, tas liegtu pastāvēt pakārtotajam tirgum un tā rezultātā – konkurencei tajā ar nosacījumu, ka uzņēmumu reģistra datu izmantošana būtu obligāti nepieciešama Tiesas judikatūras izpratnē [53] jebkuram nozīmīgam komercinformācijas pakalpojumam saistībā ar uzņēmumiem. Tomēr atteikums piegādāt jaunus un atjaunotus datus plašas piekļuves formā nespēj izslēgt konkurenci pakārtotajā tirgū. Tas tikai rada aizkavēšanos tādu atjaunotu preču pasniegšanā, kādus kā pakalpojumu sniedz *Compass-Datenbank*, un palielina to nodrošināšanas izmaksas.

V – Secinājums

73. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, iesaku Tiesai uz *Oberster Gerichtshof* uzdotajiem jautājumiem atbildēt šādi:

LESD 102. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts varas iestāde nerīkojas kā uzņēmums, ja tā glabā datubāzē (uzņēmumu reģistrā) informāciju, ko uzņēmēji ir snieguši, pamatojoties uz likumā noteiktiem ziņošanas pienākumiem. Ne arī šāda iestāde rīkojas kā uzņēmums, ja tā atļauj iepazīties ar reģistru un veikt izdrukas, bet liedz datu plašāku izmantošanu vai nu saistībā ar *sui generis* tiesībām uz aizsardzību kā datubāzes izveidotājs, vai uz citiem pamatiem.

51 — Šajā ziņā lieta ir līdzīga lietai, kurā tika pieņemts 1997. gada 12. jūnija spriedums lietā T-504/93 *Tiercé Ladbroke*/Komisija (*Recueil*, II-923. lpp., 124. punkts), kurā Tiesa nosprieda, ka, ja nevienam attiecīgajā ģeogrāfiskajā tirgū nav piešķirta licence, tad diskriminācijas nav bijis. Šeit nav diskriminācijas, jo piekļuve komercuzņēmumu reģistram ir pieejama ikvienam norēķinu aģentūrās.

52 — Skat. ģenerāladvokāta Džeikobsa secinājumus lietā *Bronner*, 65. punkts.

53 — Skat. spriedumu lietā *Bronner*, 41.–46. punkts, un spriedumu lietā *IMS Health*, 28., 45. un 49. punkts.